

มีค่า

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ วันนี้วันสำคัญนะ วันสำคัญทางพุทธศาสนา คนเขาเป็นฆราวาส เห็นไหม ฆราวาสญาติโยมเขายังเห็นความสำคัญของวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพราะเขามี ศาสนาประจำในหัวใจ แต่เราเป็นพระ เราเป็นพระเราเห็นภัยในวัฏสงสารเราถึงได้มาบวช พอ มาบวชแล้วเห็นไหม บวชด้วยญัตติจตุตถกรรม บวชด้วยความเป็นจากธรรมวินัย ธรรมวินัยเป็น สงฆ์ บวชมาเป็นสงฆ์

ถ้าเป็นสงฆ์เป็นสงฆ์โดยจิตใต้สำนึก จิตใต้สำนึกเป็นสงฆ์ ถ้าจิตใจนี้เป็นสงฆ์ เราทำสิ่งใด เราจะสำนึกตัวว่าเราเป็นพระ ถ้าเราเป็นพระเรามีศีล เรามีศีลคุ้มครองเห็นไหม ศีลคุ้มครอง แต่ ศีลถ้ามันก้าวล่วง ศีลมันต่างพร้อย ศีลขาด ศีลต่าง ศีลพร้อย มันจะเกิดความเหลวแหลก เกิด ความเหลวแหลกจากอะไร เกิดความเหลวแหลกจากตัวเองใจ ในเมื่อเราไม่มีศีลคุ้มครอง

ดูครูบาอาจารย์ของเรานะ เวลาครูบาอาจารย์เราท่านธุดงค์ไปในป่าเห็นไหม ศีล คุ้มครอง ๆ เพราะมีศีลนะ มีศีลด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ ใจนี้เองอาจล้าทายมากเพราะถือว่า เรามีศีล ศีลคุ้มครองเห็นไหม เวลาโลกเขาบอกว่ามีศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ เขาอยากมีคุณธรรม เพราะเขาอยากมีคุณธรรม “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมะย่อมคุ้มครอง”

นี่ก็เหมือนกัน เรามีศีลใจ จิตใจเรามั่นคง อยู่ในป่าในเขามันจะมีวิกฤติขนาดไหนแต่ศีล เราสะอาดบริสุทธิ์มันมีความมองอาจล้าทาย แต่ถ้าเราเห็นไหม ศีลเราต่างพร้อย พอศีลต่าง พร้อยมันไม่สบายใจ มันลั้งเล พอลั้งเลสิ่งใดก็แล้วแต่มันระวาง พอระวางขึ้นไป สิ่งใดที่เกิดขึ้น มันจะบอกว่าเราทำ ๆ เราทำทั้งนั้นนะ

กิเลสมันไปสร้างภาพใจ กิเลสมันไปโหม่น้าวมาหมด สิ่งใดจะเกิดในป่าในเขานะ ฝัดต้อง มากินหัวเรา เสือมันต้องมากัดเรา ทุกอย่างมันต้องมาหาเราหมดเลยละ เพราะอะไร? เพราะ จิตใจเราไม่เข้มแข็ง ถ้าจิตเราเข้มแข็งเห็นไหม เรามีศีลมีธรรม ศีลธรรมคุ้มครอง ปฏิบัติธรรม

สมควรแก่ธรรม ถ้าปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เราบวชมาแล้วเรามีศีล เรามีศีลนะ เวลาจะลงอุโบสถเห็นใหม่ เพราะอะไร เพราะเวลาพระสวดปาฏิโมกข์ เขาจะถามครั้ง ๑ ครั้งที่ ๒ ครั้งที่ ๓ เราถามแล้วเห็นใหม่

ฉะนั้นถ้าสมัยพุทธกาล สมัยพุทธกาลภาษามคธเป็นภาษาพื้นบ้าน ภาษาพื้นบ้านทุกคนฟังก็เข้าใจ นี่ภาษาบาลี ภาษาบาลีขึ้นมาเห็นใหม่ ภาษามคธ เราฟังไม่เข้าใจ เราถึงป้องกัน ความผิดพลาด เราปลงอาบัติก่อน ปลงอาบัติเลยถ้าใครมีอาบัติเห็นใหม่ รู้ก็ดี ไม่รู้ก็ดี สิ่งที่เราได้ทำผิดพลาดมาแล้วก็ดี เราปลงอาบัติ นี่ฟังปาฏิโมกข์ ฟังปาฏิโมกข์ นี่ตรวจสอบ ตรวจสอบกัน ๑๕ วันเราลงอุโบสถหนหนึ่ง ๆ เรามาเข้าหมู่ เข้าหมู่มาตรวจสอบศีลของเราไป

ถ้าศีลของเรามั่นสะอาดบริสุทธิ์ใหม่ ศีลของเราสะอาดบริสุทธิ์ เราอยู่ด้วยความอบอุ่น จะทำอะไรก็ทำด้วยความมั่นคงนะ ถ้าความมั่นคงขึ้นมาเห็นใหม่ เรามีคุณค่า ถ้าเรามีคุณค่ามีราคาขึ้นมา สิ่งที่มีราคา มีราคามาจากความรู้สึกของเรา สิ่งที่ว่าความลับไม่มีในโลก ๆ ความลับเราทำเรารู้ ใครทำอะไรคนนั้นรู้หมด

สิ่งที่ว่าเราทำระหว่างสังคม เราทำอะไรเราปกปิดไว้ เขาไม่รู้ว่าเราทำถูกหรือผิด เราแสดงมารยาทขนาดไหนเขาก็ว่าเราเป็นคนดี ๆ ใจ แต่เรารู้ตัวเราเอง เราน่าใน ถ้าใครน่าในข้างในมันน่า ข้างในมันมีความผิดพลาดทั้งนั้น หน้าฉากเห็นใหม่ ดูลิ เวลาห่มผ้ากาสาวพัสตร์ ห่มธงชัยของพระอรหันต์ สิ่งที่ว่าเราห่มธงชัยพระอรหันต์ ดูลิ เวลาเขาจะออกศึกออกรบกัน เขาไปขอพร เขาขอน้ำมนต์ นี่ให้เป็นมงคล

นี่เหมือนกัน ถ้าจิตใจของเรา ถ้ามันมั่นคงขึ้นมามันมีความมองจากลำหยาในหัวใจ แต่ถ้าเราทำอะไรไว้เรารู้ เราทำผิดทำถูกเรารู้ของเรา แต่ถ้าเรามีความสะอาดบริสุทธิ์ในหัวใจ มันมีราคาที่ตัวเราก่อนใจ ถ้าเรามีราคาเห็นใหม่ สิ่งที่มีคุณค่า มีคุณค่าคือศีลธรรม ถ้ามีคุณธรรมในหัวใจแล้วจิตใจนี้ธรรมเหนือโลก ๆ

แต่เรามาจากโลกใจ คนเรามาจากโลกจรตนิสัยของคนเห็นใหม่ มาจากโลก มาจากโลกก็เกิดจากพ่อจากแม่ เกิดจากพ่อแม่แล้วนี่เกิดผลของวิภูษะ เราเห็นภัยในวิภูษะสารเราถึงมาบวช เรามากับโลก มันคุ้นชินใจ ดังนั้นพระบวชใหม่ พระบวชใหม่ถึงว่าเป็นผู้ที่ทนคำสอนได้ยาก เราเรียกจิตใจมันเป็นทางโลกใจ จิตใจเป็นทางโลก จิตใจมันยังไม่เป็นทางธรรม

พอจิตใจเป็นทางธรรมเห็นใหม่ บวชมาแล้วขอนิสัย ครูบาอาจารย์ให้นิสัย เราได้นิสัยแล้วเราพยายามประพฤติปฏิบัติให้เราขึ้นมาให้ได้ ถ้าได้นิสัย ได้นิสัยขึ้นมาในปัจจุบันถ้า ๕ พรรษาขึ้นไป เราจะเริ่มคุ้นชินกับความเป็นไปของชีวิตของสมณะ ถ้าชีวิตของสมณะ เราเห็นภัย

ในวิภวสังขารนะ ถ้าเราจะมีราคา คำว่ามีราคา มันต้องมีราคามาจากราก่อน ถ้าเราไม่มีราคานะ พอเราไม่มีราคาเราจะผิดศีล เราจะทุศีล เราทำได้ทั้งนั้น แต่ถ้าเรามีราคาเราทำไม่ได้

ดูสิ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ถ้าเขาพิจารณาของเขา พิจารณาของเขาเนะ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สัสสปตปราคาส ละสังโยชน์เห็นไหม สัสสปตปราคาสไม่ลุ่มคล่ำในศีลนะ ถ้าไม่ลุ่มคล่ำในศีลนะ ดูสิ พระโสดาบันนะ ถ้าไม่ลุ่มคล่ำในศีลเขามองไปข้างหน้า พอมองไปข้างหน้าเพราะอะไร เพราะเขาหวังผลไง ถ้าหวังผลมาจากข้างหน้า ข้างหน้าเราทำสิ่งใดไป เราหวังผลสิ่งนั้น แล้วถ้าเราทำผิดเห็นใหม่ ทำผิด ถ้ามันทุศีล ทำผิดศีลความก้าวหน้าไปมันไม่สะดวก

ฉะนั้น เวลาพระโสดาบันถึงไม่สัสสปตปราคาส ไม่ลุ่มคล่ำในศีล ถ้าไม่ลุ่มคล่ำในศีลนะ สัจจะนี่มันคงมากเลย แต่ถ้าเราปุณฺณชณะ เราปุณฺณชณะเราก็มองว่าเราทำแล้วไม่มีใครรู้ เราทำสิ่งใดแล้วเรากบปิดไว้ พอปกปิดไว้เรารู้เห็นใหม่ มันหมดราคาที่เราใจเราใจ ถ้าหมดราคาที่เราใจ ไม่มองอาจไม่กล้าหาญ แล้วไม่กล้าเข้าสังคมใดเลย

แต่คนที่เขามีศีลของเขาบริสุทธิ์นั้น เขาของอาจกล้าหาญมาก จะเข้าสังคมไหนก็ได้ เพียงแต่ถ้าคนที่มีความธรรมนะ เขากาลเทศะ ครูบาอาจารย์ของท่านอยู่ป่าอยู่เขา ท่านไม่ออกมาสังคม เพราะออกมาสังคมแล้วต้องเกรงใจเขา เราทำสิ่งใดไม่ได้เต็มกำลังของเรา เวลาพระอรหันต์เห็นใหม่ ไป ๒ องค์ ถ้าไป ๒ องค์เราจะบิณฑบาตก็ต้องรอกัน ตามธรรมเนียมก็ต้องรอกัน แต่ถ้าองค์เดียวล่ะ ถ้าเราไปองค์เดียวของเรา เราทำสิ่งใดได้เต็มไม้เต็มมือของเราเลย ถ้าเราทำสิ่งใดเต็มไม้เต็มมือของเรามันมองอาจ มันกล้าหาญ มันทำสิ่งใดมันประพฤติปฏิบัติเอาจริง เอาจริงของเรา

แต่เพราะเอาจริงเอาจริงของเรา เวลากิเลสมันพอกพูนขึ้นมามันก็น้อยเนื้อต่ำใจใจ “บวชมาแล้วมันต้องมีคนอุปฐาก มีคนดูแลรักษา” เวลาบวชใหม่ๆ คิดอย่างนั้นทั้งนั้น คิดอย่างนั้น แต่เวลาครูบาอาจารย์ท่านบวชมาผ่านกาลเวลายาวนานนะ เรื่องนั้นเป็นเรื่องที่เป็นภาระ เป็นภาระรุงรังทั้งนั้นเลย ถ้าเราทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์กับเรานะเห็นใหม่ ถ้าใจเรามีราคาเพราะญาติโยมเขาเห็นว่าวันนี้วันมาฆบูชา

วันมาฆบูชาพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ จาตุรงคสันนิบาตมารวมกัน มารวมกันมาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นพระอรหันต์นะ พระเหมือนกัน ทำไมท่านเป็นพระอรหันต์ล่ะ เราเป็นพระเหมือนกัน ทำไมเราบวชมาแล้วเรามีเป้าหมายอย่างไร ถ้ามีเป้าหมายอย่างไร เราอยากจะเป็นพระอรหันต์ใช่ไหม ถ้าอยากจะเป็นพระอรหันต์มันต้องเริ่มต้นเห็นใหม่ ทางโลกเขาต้องมีทาน เวลาเขาทำทานของเขาทำทานเพื่ออะไร ทำทานของเขาเพื่อจิตใจควรแก่การงาน

จิตใจควรแก่การงาน จิตใจควรแก่การงานอย่างไร

เพราะเขาเชื่อฟังไง ถ้าคนเราทำทานได้ คนเรามีจิตใจที่เป็นบุญกุศลมันเปิดกว้าง จิตใจที่บุญกุศลนะเขาแสวงหาความดี เขาต้องการคุณงามความดี เขาแสวงหาครูบาอาจารย์ของเขา ถ้ามีครูบาอาจารย์ของเขาเป็นหลักเป็นชัยขึ้นมา เขาพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เขามีคุณธรรมในหัวใจของเขา นั่นพูดถึงว่าจิตใจของฆราวาสเขา

จิตใจของเราเป็นพระ เป็นพระเห็นใหม่ ดุสิต พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาพระอรหันต์ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอหิภิกขุพระพุทธเจ้าบวชให้เองด้วย แล้วเวลาไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าห่มผ้ากาสาวพัสตร์นี้ไปเหมือนกัน เราบวชมาเราก็ห่มผ้ากาสาวพัสตร์เหมือนกัน ถ้าห่มผ้ากาสาวพัสตร์นี้ห่มธงชัยพระอรหันต์ไฉ

แล้วจิตใจเราละ จิตใจเรามันมีแต่ความทุกข์ความยาก จิตใจเรามีแต่ความแะร้อน จิตใจเรามันมีแต่กิเลสตัดหาความทะยานอยาก กิเลสตัดหาทะยานอยาก กิเลสใจ แล้วถ้ากิเลส กิเลสเราพยายามจะระงับมัน แต่เวลาจะเร่งความเพียรละ ความเพียรนี้เป็นมรรค สิ่งที่ว่า เป็นมรรค เป็นมรรคคือความเป็นวิริยะ เป็นความเพียร เป็นความวิริยะ เป็นอุตสาหะ ความเพียรชอบ เพราะความเพียรชอบมันอยู่ในมรรค ๘ ความเพียรเพราะคนเราต้องชวนชวยต้องพยายามทั้งนั้น

ดูปลาสิ เห็นไหม เวลาปลามันจะไปวางไข่มันต้องไปต้นน้ำ มันต้องไปที่วางไข่ของมัน เวลาปลาเวลาน้ำมันแห้ง มันพยายามกระเสือกกระสนไปหาที่น้ำเพื่อหล่อเลี้ยงชีวิตของมัน เวลาปลามันยังต้องดิ้นรนของมันเลย สัตว์ เวลาฤดูกาลของมันยังดิ้นรนของมัน เราเป็นมนุษย์ เราเกิดมาเป็นมนุษย์เห็นภัยในวัฏสงสาร เรามาบวชเป็นพระ ถ้าบวชเป็นพระ โลกเวลาเขาทำมาหากินของเขา อาชีพของเขา เขาต้องชวนชวยของเขา ถ้าชวนชวยของเขาแล้วแต่บุญอำนาจวาสนาของเขา เขาทำได้มานานน้อยขนาดไหนมันเป็นบุญของเขา จังหวะและโอกาสมันเป็นบุญของเขา เป็นวาระของเขา เขาทำสิ่งใดประสบความสำเร็จของเขา

นั่นเขายังต้องลงทุนลงแรง พอลงทุนลงแรงไปแล้วเขาประสบความสำเร็จของเขา เขาได้ทรัพย์สินสมบัติของเขามา เขายังวิตกกังวลในชีวิตของเขา เห็นไหม สมบัตินี้ได้มาแล้ว คิดว่าได้สมบัติมาแล้วก็จะมีความสุข ทำสิ่งใดสมความปรารถนาแล้วก็จะมีความสุข พอได้มาแล้วมันมีความปลื้มใจแต่มันมีความสุขใหม่ เพราะมันเป็นทุกข์เป็นยาก เราจะดูแลรักษา เราจะต้องมีคนมารับมรดกตกทอด ถ้าเราทำได้ทำไว้มันคงแล้ว ลูกหลานเรามันจะรับมรดกตกทอดอันนี้ไปได้

หรือไม่ มันต้องไปฝึกฝนให้ลูกหลานเพื่อมารับมรดก เขาคิดของเขาไป เขาเป็นภาระรับผิดชอบของเขาไป ทั้งๆ ที่ว่ามันจะเป็นความสุขๆ นะ ความสุขนั้นเจือด้วยกิเลส เจือด้วยทุกข์ไปตลอดเวลา

เราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราทิ้งโลกมาแล้ว เราทิ้งโลกคือทั้งสถานะความเป็นฆราวาส ทั้งสถานะความเป็นมนุษย์ ทางรัฐบาลเขาให้สิทธิเสรีภาพในการประพฤติปฏิบัติแล้วก็ส่งเสริมด้วยส่งเสริมเห็นใหม่ ส่งเสริมว่าไม่ต้องไปเกี่ยวข้องกับทางโลกเขา ให้ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง ไอ้พระก็อยากจะไปเกี่ยวกับเขา โนมไปเลยจะเป็นผู้นำ จะเป็นอะไร นำหัวใจของเราให้ได้ หัวใจของเราดูแลรักษาให้ได้ ถ้าดูแลรักษาให้ได้เห็นใหม่ เพราะเราไม่มีคุณค่ามันเลยไม่มีคุณค่าสิ่งใดๆ เลย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดุสิต พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ เวลาไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาไปด้วยความสงบระงับของเขา เขาไปด้วยความสุขของเขา เราเป็นพระ วันนี้อย่างสำคัญทางพุทธศาสนา เวลาเราออกประพฤติปฏิบัติ แม้แต่วันพระวันโกน เนสัชชิกตลอด เพราะอะไร เพราะเราแสวงหาใจ เรามีเป้าหมาย เราบวชมาจะพ้นจากทุกข์ เราเป็นฆราวาสเราก็ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชีวิตนี้มาจากไหน เกิดมาทำไม เกิดมาอยู่ทำไม อยู่แล้วเพื่ออะไร แล้วมันจะได้อะไร โลกเขาๆ ก็บอกว่าเขาได้ทรัพย์สมบัติ เขาได้ประสบความสำเร็จในชีวิต

ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ในพรรษาพระก็บวชมาเห็นใหม่ ตายจากฆราวาสมาเกิดเป็นพระ ออกพรรษาแล้วตายจากพระไปเกิดเป็นฆราวาส แล้วเวลาคนตายคนเกิดในวัฏฏะเป็นภพเป็นชาติ แต่การเวียนตายเวียนเกิดในสถานะใด สถานะของคฤหัสถ์ ตายจากคฤหัสถ์มาเกิดเป็นพระ พอสึกไปแล้วตายจากพระไปเกิดเป็นคฤหัสถ์ นี้วัฏสงสาร วัฏสงสารเวียนว่ายตายเกิดเห็นใหม่ เวียนว่ายตายเกิดในสถานะ นั้นเป็นสถานะของการเวียนว่ายตายเกิดในภพชาติที่เราเห็นได้ แต่เวลาเวียนว่ายตายเกิดในสถานะของวัฏฏะ เราเห็นได้ใหม่

เราเห็นได้โดยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุพเพนิวาสานุสติญาณอดีตชาติย้อนไปตั้งแต่พระเวสสันดรไป นี้รู้หมด ถ้ามันไม่มีสิ่งนั้นมาเห็นใหม่ พอเราเกิดที่สวนลุมเห็นใหม่ “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” คนเรามีอำนาจวาสนาเต็ม เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย ทั้งๆ ที่เป็นเจ้าชายสิทธัตถะยังมีครอบครัว ยังเกิดสามภรรยา หุส จะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย แต่เวลาออกบวชแล้วไง เวลาออกบวชเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย เราต้องเป็นเช่นนี้หรือ มันต้องมีตรงข้ามฝั่งไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แล้วไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ก็ต้องเป็นอย่างนี้หรือ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระอานนท์นี่คร่ำครวญมาก ๆ “อานนท์ เราบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับเป็นธรรมดา” แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะออกบวช เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย ต้องมีไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ถ้าไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะอยู่ค้ำฟ้าไป มันก็ไปขัดกับข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริงตรงไหน ข้อเท็จจริงคือผลของวิญญูะไ

เวลาพระโพธิสัตว์เวียนว่ายตายเกิดในวิญญูะ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย การเวียนว่ายตายเกิดนี้การสร้างนี้ตัดแต่งพันธุ์กรรมของจิต จิตในแต่ละภพชาติทำคุณงามความดี สะสมลงที่นั่น ๆ เห็นไหม คุณความดีไม่มีในโลกนี้ ความดีไม่มีในโลก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบุพเพนิวาสานุสติญาณย้อนอดีตชาติไปมันเกิดจากไหนล่ะ มันก็เกิดจากสิ่งที่ท่านทำมา ๆ ทำมามันย้อนกลับไปในปฏิสนธิจิตนั่นแหละ

ภพชาติจากอันละเอียดย้อนนั้นไง ภาวสภาวะอันนั้น แต่ว่าภพชาติของเราเกิดเป็นสถานะนี้ไง ภพชาติของฆราวาสเขาเกิดเป็นฆราวาส เขามีสิทธิตามกฎหมายทางฆราวาสนั้น เวลาบวชเป็นพระเห็นไหม ก็เป็นพระ ก็มีสิทธิตามกฎหมายตามความเป็นพระ ในสังคมประเทศที่เป็นพุทธ เขาก็มีกฎหมายยกเว้นไว้ให้ อันนั้นเป็นสถานะนะ แต่เวลาเป็นพระในหัวใจละ คุณ คุรุบา อาจารย์ของเราเวลาท่านไปวิเวกของท่าน ไปอยู่ที่ไหน ไปอยู่กับชาวเขา เขามีกติกอะไรของเขา ไปอยู่กับชาวเขาไปอยู่กับคนที่ไม่รู้สิ่งใดเลย เขามีกติกอะไรของเขา แต่ด้วยคุณงามความดีไ้ คุณงามความดีของเราเห็นไหม คุณงามความดีเป็นผู้ที่ละแล้ว ไม่ต้องการสิ่งใดเลย การฉันอาหารเพื่อดำรงชีวิตนี้ไว้ ดำรงชีวิตนี้ไว้ปฏิบัติ โลกเขากินเพื่อกาม เพื่อเกียรติ เพื่อศักดิ์ศรีของเขา เราฉันเพื่อดำรงชีวิตเท่านั้นละ ดำรงชีวิตเห็นไหม ชีวิตนี้มีเท่านั้นจริง ๆ ในเมื่อเขาเห็นผู้ที่สละที่ละที่วางเขาก็มีความเลื่อมใสของเขา เขาก็จะส่งเสริมของเขา ส่งเสริมของเขา คำว่าส่งเสริมของเขา ในร่างกายนี้มันต้องการอะไรละ ชีวิตนี้ต้องการอะไร ปัจจัยเครื่องอาศัยปัจจัย ๔ ปัจจัย ๔ เท่านั้นนะ

แต่เวลาจิตใจมันเร้าร้อน จิตใจที่มีกิเลสตัณหาความทะยานจะให้ใครมาดูแลให้ละ เวลาเราบวชมาแล้วก็จะเอาหัวใจนี้ไปให้ชาวเขาเขาดูแลให้เหรอ ชาวเขาเขาจะให้ศีลสมาธิปัญญาให้ได้ไหม ศีล สมาธิ ปัญญาใครจะดูแลไว้ให้ได้ ศีล สมาธิ ปัญญาเราก็ต้องสร้างขึ้นมานั่นละ เราสร้าง เราสร้าง เราสร้างก็เป็นสมมุติละสิ มันต้องเป็นวิมุติละสิ มันต้องเป็นปรมัตถ์ ปรมัตถ์คือว่า มันหลุดพ้น ปรมัตถ์นั้นะถึงที่สุดแห่งทุกข์

ในเมื่อมันสมมุติ เริ่มต้นจากต้นท่อนจากเรานี้ไง ต้นท่อนจากชีวิตเรานี้แหละ แต่ชีวิตเรามี

ชีวิตของเรา ถ้าชีวิตของเราเห็นใหม่ มีคุณค่าใหม่ ชีวิตของเราความรู้สึกของเรา ความรู้สึกของเรา ใครดูแลมัน สติเกิดจากไหน? สมาธิเกิดจากไหน? ปัญญาเกิดจากไหน? ถ้าคนภาวนาไม่ เป็นปัญญาเกิดจากสมองใจ ปัญญาเกิดจากประสบการณ์ ใอันมันส่งออกไปแล้ว มันเป็นสุข ตมยปัญญา

แต่ถ้ามันเป็นสมาธิเข้ามา สมาธิมันก็ละเอียดอยู่แล้ว แล้วพอสมาธิมันละเอียดอยู่แล้ว แล้วมันเกิดปัญญาขึ้น ปัญญามหัศจรรย์มาก มันมหัศจรรย์นะ ดูลิ พระเราเห็นใหม่ ขนาดที่ว่า ท่องพระไตรปิฎกเป็นตู้ๆ นิมหัตถ์กรรมใหม่ พระไตรปิฎกในตู้ท่องได้หมด เมื่อก่อน คอมพิวเตอร์ต้องเขียนโปรแกรมมันถึงจะมีของมัน เวลาพระเราเห็นท่องพระไตรปิฎกได้ทั้งตู้เลย แล้วมาท่องปาฏิโมกข์ เวลามันท่องที่โรมันก็ทิ้งนะ โอ้ เก่งนะ มันท่องได้ มันเก่งไปหมด สัจญาทั้งนั้น จำมาทั้งนั้น มันมีตำรา มีตำราให้ท่อง

นี่ก็เหมือนกัน ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นิพพานๆ นิพพาน มันก็เป็นความว่างจินตนาการไปทั้งนั้นละ มันไม่เคยเห็นจริงซักคนหนึ่ง ถ้ามันเห็นจริงขึ้นมาแล้วเห็นใหม่ ดูลิ หลวงปู่มั่น หลวงตา แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่งอยู่ตรงหน้า ก็ไม่ทูลถามท่านๆ มันทูลถาม มันพูดออกมาได้อย่างไร มันพูดออกมาอย่างไร ถ้ามันรู้ของมันจริงนะ แล้วรู้จริงมันจะถามยังไง ถามยังไง แต่ถ้าเขารู้จริงนะ เวลาเขาถามเพื่อเป็นธมฺมสากัจฉา เอตมฺมงฺคลมุตตมํ ถามเป็นธรรมะ

เวลาถามเป็นธรรมะเห็นใหม่ พิจารณาอย่างไร เริ่มต้นอย่างไร เริ่มต้นจากหนทาง เราจะ เริ่มต้นหนทางอย่างไร แล้วก้าวเดินอยู่ตรอกอยู่ชอกอยู่ชอยเข้าไปอย่างไร มรรค ๔ ผล ๔ จิตใจ มันพัฒนาการของมันอย่างไร จิตใจมันยกขึ้นอย่างไร จิตใจยกขึ้น ดูลิ เวลาดูทางโลกเขาจิตใจสูง จิตใจต่ำ จิตใจที่เขาสูงจิตใจเขามีเมตตาขึ้นมาเขาสงสารไปหมด เขาอยากทำคุณงามความดีนะ แต่เดี๋ยวนี้โลกหลอกลวงจนไม่กล้าทำดี กลัวเขาจะมาสวมรอย ทำความดีก็กลัวสวมรอย

แต่ทำดีกับตัวเอง ทำดีกับตัว เรานั่งสมาธิเรารู้ว่านั่งสมาธิ จิตมันไม่เป็นสมาธิเรารู้ว่า จิตมันไม่เป็นสมาธิ แล้วเรานั่งสมาธิขึ้นมาเรารู้มันไม่ไหว สู้ความเคยใจไม่ไหว สู้จิตใจที่มัน เร็วร้อนไม่ได้ สู้ไม่ได้มันก็เหลวไหล แล้วจะเอาค่าเอาราคามาจากไหน ของดี ของดีมีน้อยราคาแพง

นี่ก็เหมือนกัน วันนี้วันมาฆบูชา ดูลิ สงฆ์ ๑,๒๕๐ องค์ พระอรหันต์ทั้งนั้นนะ เวลาพระอรหันต์ เวลาพัฒนาของเราเห็นใหม่ ที่ไหนมีหมู่บ้านเขาสร้างวัด สร้างวัดแล้วเขาก็ไปนิมนต์ครูบาอาจารย์มาอยู่วัดนั้น ถ้าอยู่วัดนั้นเขาอยากได้พระอะไร เขาก็อยากได้พระที่เขาเชื่อถือศรัทธา

นี่ก็เหมือนกัน เราเชื่อถือศรัทธาตัวเราได้ไหม เรามีราคาไหม? ถ้าของตัวเองว่ามีราคาไหม? ไม่ต้องให้ใครมาให้ราคา

มันไม่มีราคา ของไม่มีราคาอยู่ที่ไหนมันก็ไม่มีราคาทั้งนั้นละ ถ้าของมันมีราคามันมีราคา โลกเขาไม่รู้จักมันก็มีราคาในความจริงของตัวเรา โลกเขาไม่รู้จัก โลกไม่รู้หรอก โลกจะรู้ได้แต่ด้วยมารยาทเท่านั้นละ มองกันแต่เปลือก เข้าสู่ความจริงไม่ได้ เพราะเขาไม่มีวุฒิภาวะที่จะจับได้ เป็นไปไม่ได้ที่โลกเขาจะรู้ แม้จะยิ่งศึกษามากเท่าไรก็เกิดทฤษฎีมานะว่าข้านี้มีปัญญา แล้วจะเอาปัญญาอย่างนั้นไปเปรียบเทียบว่าพระดีพระไม่ดี แล้วพระดีหรือพระไม่ดี พระไม่ดีแล้วเอ็งได้อะไรละ เอ็งก็ได้ทฤษฎีมานะคอยจับเขาไป

แต่ถ้าเขามีราคาของเขา เขาอบอุนในใจของเขา เขาไม่หวัง หวังกระแสน้ำคมตรงนั้นทำไม เพราะอะไร เพราะเราเป็นชักนำเขา เห็นไหม ดุสิต สมณะผู้ที่สงบระงับ ผู้ใดเห็นสมณะผู้นั้นเป็นมงคลชีวิต สมณะที่ ๑ สมณะที่ ๒ สมณะที่ ๓ สมณะที่ ๔ สมณะมันยังมีสูงมีต่ำ มีสูงมีต่ำ เพราะอะไรละ นี่ไงเพราะราคามันแตกต่างกันไง ราคาของมันราคาพื้นๆ ราคาที่มีคุณค่ามากขึ้น ราคาที่มีคุณค่าสูงสุด แล้วราคาของมันพ้นไปจากโลกละ

แต่พระเขารู้กัน พระปฏิบัติเขารู้กัน เขารู้กันเพราะอะไร เพราะสิ่งนั้นเราทำมาเห็นไหม สิ่งที่เราทำมาเรารู้ได้แค่นั้น แต่ผู้ที่เขารู้ได้มากกว่านั้น เขาส่งเสริมมากกว่านั้น แต่ไอ้คนไม่รู้หันรีหันขวางเลย เอ้อ มันมีอย่างนั้นจริง ๆ ด้วยหรือ มันต้องปฏิบัติอย่างนั้นเลยหรือ มันจะไปอย่างนี้เชียวหรือ มันเป็นอย่างนั้นหรือ เหนอ! เหนอ! ก็เอ็งไม่เคยรู้ไง เหนอ ก็ไม่เคยเห็น เพราะไม่รู้ไม่เคยเห็น มันไม่เคยรู้ไม่เคยเห็นมันจะมีคุณธรรมได้อย่างไร

มันก็บังเงาใจ เอาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นฉากไว้แล้วตัวเองก็แสดงธรรม แหม แสดงธรรมดีดี ก็ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วคอมพิวเตอร์มันคีย์ออกมาแต่ละตัวมันไม่ผิดเลย คอมพิวเตอร์ทำไมไม่กราบมัน คอมพิวเตอร์มันคีย์ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันมีผิดซักตัวหนึ่งไหม ถูกชัดเจนเลย คอมพิวเตอร์มันเป็นอะไรละ มันก็เป็นเทคโนโลยีเท่านั้นเอง

แต่ใจของคน ศึกษาเป็นสุดมยปัญญา ศึกษาเพื่อประพฤติปฏิบัติ การศึกษานี้สมควรต้องศึกษาเพราะว่าความมั่นคงใจ ถ้าความมั่นคงเห็นไหม คนที่มีการศึกษาแล้วพระที่ประพฤติปฏิบัติ ในบัณฑิตนั้น ในสังคมที่นักศึกษานั้น ปฏิบัติขึ้นมาแล้วมันถึงจะทิ้งไป แต่พอเราศึกษาขึ้นมาแล้วมันเป็นสัญญา เป็นสัญญา มันเป็นข้อมูลเดิม มันเป็นกิเลส มันมัดหัวใจ ไปไม่เป็น ไปไม่ได้เลย ขยับไม่ได้เลยเพราะมันอ่อนแอ

แต่ถ้าเราทำของเราตามความเป็นจริงละ นี่ศึกษามานี้สาธุ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทิดใส่ศีรษะ วางไว้ก่อน แล้วเราจะเอาความจริงของเรานะ สติก็สติจริง ๆ สมาธิก็สมาธิจริง ๆ ถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมาะ ทั้งเลย มันจะเข้าใจเลย เพราะในพระไตรปิฎกเขาบอกไว้แล้ว ปัญญา ๓ สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา แล้วภวานามยปัญญามันไม่เกิดขึ้น มันเกิดแต่สัญญาปัญญา สัญญาจินตนาการการสร้างภาพกันแล้วก็ว่าสิ่งนั้นมหัศจรรย์ มันมหัศจรรย์เพราะอะไร

เพราะหลวงปู่มั่นท่านพูดไว้ “จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก” ดูลิ เวลาคนจะสลบจะซ็อก มันวูบไปเลย นี่ใจ จิตมันเป็น ตัวเองไม่รู้เรื่องมันหมดสติไปแล้ว เขาเอาแอมโมเนียใส่จมูกมันอยู่นั่น มันบอกว่าโอ้ย นิพพาน ว่าง นิพพาน จิตมันเป็นได้หลากหลายนัก เป็นอย่างนั้นมันขาดสติ คนเราจะวูบจะขาดสตินะ อันนั้นมันเป็นนิพพานได้อย่างไร นิพพานเป็นอย่างนั้นหรือ นิพพานเห็นไหม นิพพานมันเริ่มต้นตั้งแต่จิตมันสงบ จิตสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญามันต้องฝึกหัดใช้ของมัน มันจะได้ถอดได้ถอน

กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันไม่ได้ถอดไม่ได้ถอนไป มันไม่มีสิ่งใดมันไม่ได้คายความเป็นพิษไปเลย ชีวิตมันมีหนี้เวรหนี้กรรมนะ เราเกิดมาเรามีหนี้เวรหนี้กรรม มันไม่ได้ใช้หนี้ใช้เวรใช้กรรม มันไม่ได้ใช้หนี้เลย เวรกรรมเห็นไหม กรรมดี กรรมดีก็คือศีล สมาธิ ปัญญา กรรมชั่ว ๆ ก็คือกิเลสตัดหาความทะยานอยาก แล้วเวลากิเลสกับธรรมมันประหัดประหารกัน มันต่อสู้กันกลางหัวใจ กลางหัวใจคนที่ทำสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงานขึ้นมาแล้ว เขามีฐานที่ตั้งแห่งการงานขึ้นมา เขาต้องมีคุณธรรมขึ้นมา มีการกระทำ

เวลากิเลสกับธรรมมันต่อกรกันเห็นไหม เดี่ยวสงบศึก เดี่ยวพ่ายแพ้ เดี่ยวมีกำลังรุกขึ้น คีบหน้า นี่ใจ เวลาภวานามยปัญญามันเกิดขึ้น มันมีการกระทำต่อกัน เห็นไหมวิวัฒนาการของมัน จิตมันมีวิวัฒนาการของมัน ดูลิ ปุถุชน กัลยาณปุถุชน โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามีผล อนาคามิมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ วิวัฒนาการของมันแต่ละขั้นแต่ละตอนมันมีของมันเห็นไหม มันถึงมีคุณค่า มันถึงมีราคาไง ไอนี้มันมีราคาคุย ราคาคุยมันไม่มีค่าจริง มันเป็นราคาคุย ถ้าราคาคุยสังคัมที่บ้า ใบบ้า ขี้คุยด้วยกันมันก็เชื่อตามกันเพราะมันขี้คุยเหมือนกัน

แต่ถ้ามันเป็นความจริงละ ราคาคุยนะ เวลาเขาประมูลนะ เขาไม่ฟังหรอก คนที่เขาจะประมูลสิ่งที่มีค่านะ เขาต้องมีประสบการณ์นะ จะประมูลอะไร เขาดูสินค้า สินค้านี้มันดีจริงหรือเปล่า สินค้านี้เป็นสินค้าหลอกลวงหรือเปล่า นักประมูลเวลาเขาประมูลเขาต้องดูสินค้า ดูความเหมาะสมของราคา ไอนี้มันขี้คุย มันไม่จริง

แต่ถ้าเป็นความจริงเห็นใหม่ ความจริงความสงบระงับ ถ้าจิตใจมันสงบระงับได้นี่ความจริง ความจริงเพราะอะไร เพราะมันมีคุณค่า มันทำให้จิตนี้สงบ พอจิตนี้สงบนะมันมีความมหัศจรรย์ เป็นสิ่งมหัศจรรย์ นี่ปัจจัยตั้ง สันติภูมิจิโก มันเกิดขึ้นที่ไหน มันเกิดขึ้นที่หัวใจ

เวลาใจมันเกิดนะเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ปฏิสนธิจิตไม่รู้ถึงเกิด เกิดแล้วถึงรู้ว่าเกิด แต่ถ้ามีสติปัญญาะมันรู้ทันไปหมด มันเข้าใจไปหมดละ มันแตกต่างกันมากเลย ถ้ามันเกิดความแตกต่างด้วยความเห็นของเรา ด้วยจิตที่มันเข้าไปใคร่ครวญแล้วมันรู้มันเห็น แต่สิ่งที่เรายังไม่รู้ไม่เห็นเห็นใหม่ พระกรรมฐานเขาก็ฟังธรรมๆ ฟังจากครูบาอาจารย์ เวลาฟังธรรมนี้แหละจากใจดวงหนึ่งสู่ใจอีกดวงหนึ่ง ใจดวงมีขอบเขตของเราที่มันไม่รู้ไม่เห็นใจ แต่ใจของครูบาอาจารย์ของเราท่านมาเทศนาว่าการ ท่านต้องรู้ต้องเห็น

ถ้าท่านไม่รู้ไม่เห็นท่านมาสอนทำไม เวลาท่านสอนขึ้นมาเห็นใหม่ ความรู้การศึกษามันเรียนทันกันได้ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ จิตของคนที่มีอำนาจวาสนาบารมี เกิดถ้าจิตของเขาสงบลงแล้วจิตของเขาเห็นตามความเป็นจริงละ เขาจะเห็นเลยว่าอาจารย์โกหก เพราะอะไร เพราะความเป็นจริงของเราที่สิ่งที่อาจารย์เทศน์มามันไม่เหมือนกัน

แต่ถ้าเป็นความจริงเห็นใหม่ เวลาจิตเขาสงบลงจิตเขามีราคาขึ้นมา เขาจะซาบซึ้งนะซาบซึ้งเพราะครูบาอาจารย์ท่านยังทุกซ่ไปมากกว่านี้ไง ครูบาอาจารย์ท่านพูด หลวงปู่มันเวลาท่านเทศน์ขึ้นมาตั้งแต่เริ่มต้น ตั้งแต่กัลยาณปุชชนขึ้นไปถึงที่สุดแห่งทุกซ่ มันเป็นขั้นเป็นตอนเป็นขั้นเป็นตอนไป แต่ไอ้พวกเรามันฟังไม่เป็น แล้วมันก็ไม่รู้จักวิธีการนะ อ้อย พุดซ้ๆ ซากๆ ซ้ๆ ซากๆ เพราะมรรค ๔ ผล ๔

มรรค ๔ ผล ๔ มันมีวิวัฒนาการของมัน วิวัฒนาการของมันอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด มรรคแต่ละขั้นตอนมัน มรรคมันไม่เหมือนกัน มรรคมีคุณค่าแตกต่างกัน กิเลสหยาบ กิเลสหนา แตกต่างกัน ถ้ากิเลสหยาบกิเลสหนาแตกต่างกันนะ มรรคมันก็ต้องแตกต่างกัน ความหยาบความละเอียดของกิเลสเห็นใหม่ มรรคก็ต้องละเอียดมากขึ้น สติ มหาสติเห็นใหม่ ดุติ ปัญญา มหาปัญญา มันยังมีปัญญาญาณ ปัญญาที่เข้าไปชำระล้างอวิชชา ปัญญาญาณเข้าไป

นี่ไง คนที่มีคุณค่าๆ นะ เขาฟังกันเขารู้ แต่ไอ้พวกเรามันไม่มีคุณค่ามันก็เกิดทวิภูมิมาขึ้นมาไง มันก็บอกว่าเหมือนกันๆ เหมือนตรงไหน มันเหมือนตรงไหน เหมือนก็จำมาสิ ความจริงนะ ความจริง ดุติ สายพันธุ์ สายพันธุ์ของพืช เวลามันออกลูกแล้วเมล็ดมันแก่ ไปปลูกขึ้นไปเวลาปลูกขึ้นมามันก็เป็นต้นของมัน สายพันธุ์ ไซ้ มันสายพันธุ์ สายพันธุ์นั้นแต่ต้นมันก็เกิดจากเมล็ดพันธุ์นั้น เวลามันเกิดมันก็เป็นต้นไม้นั้น มันเป็นคนละต้น มันเป็นคนเดียวกันเธอ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา นิพพานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นิพพานของพระอานนท์ นิพพานของพระสารีบุตร นิพพานของพระโมคคัลลานะ นิพพานของแต่ละองค์ๆ ก็นิพพานของใจท่าน เพราะท่านทำขึ้นมาจากรอคของท่าน ทำขึ้นมาจากความเพียรของท่าน ความเพียรความวิริยะความอดุสหาหะที่ท่านบากบั่นของท่านมา พอท่านบากบั่นของท่านมานะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา เป็นพระพุทธรูปเจ้า ถึงได้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้ววางธรรมและวินัย

ผู้ได้ยินได้ฟังขึ้นมาแล้วประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นตามความเป็นจริงนั้น เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาตามความเป็นจริงนั้นเขาก็ทำของเขาขึ้นมา แล้วเวลาทำของเขาขึ้นมาเป็นความจริง ดุสิต ทางวิชาการพันธุกรรมของเขา เวลาจะผลไม่ชนิดไหนเขารู้เลยว่าสายพันธุ์ไหนมันมาอย่างไร เขาแยกได้หมดเลย มันมาอย่างไร มันมีที่มาที่ไปไง แต่เวลามันเกิดขึ้นมา ผลไม้มันมันก็เกิดเป็นต้นไม้ นั่น ต้นไม้ก็ออกผลนั่น

นี่ก็เหมือนกัน จิตดวงใด จิตดวงใดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเป็นความจริงของจิตดวงนั้นสิ จิตดวงนั้นประพฤติปฏิบัติขึ้นมาไปห้วงอะไร ไปห้วงว่าจะให้เหมือนๆ ให้เหมือนใคร ทำไมต้องเหมือน แล้วฟังมา ฟัง ใช้ ฟังมา ฟังมาเป็นคติ ฟังมาเป็นครูบาอาจารย์ของเรา สาธุ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านเทศนาว่าการเห็นไหม ลูกศิษย์ลูกหา อูย สาธุทั้งนั้น เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาท่านเทศน์ขึ้นมาจับเลย ให้ธรรมมันมากระทบ ให้ธรรมมากระทบเห็นไหม

สิ่งที่เราค้นคว้าสิ่งที่เราพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จิตใจเราอ่อนแอ วุฒิภาวะเราไม่ถึง ดุสิต ครูบาอาจารย์คุณธรรมของท่านออกมาจากใจของท่าน แล้วเรามีอะไรรองรับล่ะ ถ้าเรามีศีล สมาธิ ปัญญารองรับเห็นไหม พอรองรับขึ้นมามันเข้ากันได้ มันเข้ากันได้ จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่งชักจูงขึ้นมา เราปฏิบัติตาม ก้าวเดินตามๆ ก้าวเดินตามก้าวเดินตามด้วยปัญญาของเรา

เวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการ เราเป็นปายอยู่ จะขึ้นสู่ที่สูงมันปายไม่ได้ไง ปายตกๆ อยู่ที่นี่ เวลาท่านเทศนาว่าการขึ้นมา เราอาศัยร่องนั้นเห็นไหม อาศัยร่องนั้นแ่งนั้นปายขึ้นๆ มันเป็นไป มันเป็นไป นี่ครูบาอาจารย์สำคัญอย่างไร สำคัญที่ท่านพยายามชักนำของท่านขึ้นไป ชักนำขึ้นไปเพราะอะไร เพราะครูบาอาจารย์ทุกองค์ ผู้ปฏิบัติทุกองค์ต้องทุกข์ยากมาทั้งนั้นนะ คำว่าทุกข์ยาก ก็เลสมันปล่อยให้ใครรอดพ้นมันไป ก็เลสของแต่ละดวงใจ ก็เลสของใจดวงใดดวงหนึ่งก็เป็นกิเลสของใจดวงนั้น

เวลาทางโลกเขา เวลาเขามีความบาดหมาง มีความไม่พอใจ กิเลสของเขาเขาเที่ยวป้ายสี

ป้ายคนอื่นเจ็บช้ำน้ำใจไปหมดเลย นั่นเพราะกิเลสของเขา เขาสร้างเวรสร้างกรรมของเขา แต่เราประพฤติปฏิบัติ เราเป็นนักรบ เราไม่เอากิเลสไปป้ายใคร เราจะเอาศีล สมาธิ ปัญญาเข้าไปต่อกรกับมัน เราจะเอาความสงบระงับของเราจะงับของเราไว้ให้อยู่ในขอบเขต อยู่ขอบเขตเห็นใหม่ พอจิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา ให้เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง แล้วเราจะชกธงรบ ชกธงรบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา เข้าไปเผชิญหน้ากัน

เวลาเข้าไปเผชิญหน้ากันเห็นใหม่ วิปัสสนาเขาเกิดอย่างนี้ เวลาจิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันเห็นเพราะกิเลสเป็นนามธรรม กิเลสก็อาศัยธาตุ ๔ และชั้น ๕ ออกไปดำเนินสิ่งเป็นประโยชน์กับมัน เวลาจิตเราสงบแล้วเห็นใหม่ เราก็จะอาศัยธาตุ ๔ ชั้น ๕

ชั้น ๆ สัญญา สังขาร วิญญาณ อาศัยสิ่งนั้นแต่มันมีสมาธิรองรับ มันมีสมาธิทำให้สมุทัยมันสงบระงับลง สมุทัยสงบระงับลงด้วยสัมมาสมาธิ เวลายกขึ้นสู่วิปัสสนานะ สัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน เวลาออกต่อกรต่อกัน เวลาออกต่อกรต่อกัน ดุติ ไฟฟ้า พลังงานนี้ไฟฟ้า เราใช้พลังงานเพื่อแสงสว่าง เพื่อทำอาหาร เพื่อต่าง ๆ แต่ไฟฟ้ามันลัดวงจร มันเผาไหม้เผาเรือนหมดเลย ไฟไหม้บ้านเพราะไฟลัดวงจร

“สัมมาสมาธิ” เวลาสัมมาสมาธิ เวลามันมีสมาธิขึ้นมาเราก็ใช้เพื่อประโยชน์กับเรา ๆ เพราะมีสัมมาสมาธิ สมุทัยสงบตัวลง สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง มันแยกของมันเห็นใหม่ เวลาสมาธิมันอ่อนลงมันลัดวงจร สมุทัยมันเสียบเข้ามา โอ๊ย พิจารณาแล้วว่างหมดเลยนอนหลับฟุ้งตื่นเดี๋ยวนี้เลย เวลาสมาธิมันอ่อนตัวลง ถ้าไม่รู้ก็ไม่รู้ ไฟไหม้แล้วเรียกดับเพลิงมันมาดับ ดับเพลิงดับเสร็จแล้วบ้านฉันไหม้เพราะอะไร

นี่ก็เหมือนกัน เวลามันลุ่มลุกคลุกคลาน มันเสื่อมไปแล้ว “ภาวนานะ มันว่างหมดเลยนะ” เวลาคนไม่เป็นมันก็ไม่เป็นวันยังค่ำนะ แต่ถ้าคนเขาเป็น ครูบาอาจารย์คอยสอนคอยบอกเห็นใหม่ ถ้าคอยบอกมันจะมีเหตุมีผลของมันเห็นใหม่ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ มันต้องมีเหตุมีปัจจัยมันถึงจะเป็นความจริง นี่ไม่อย่างนั้นนะถือทิฐิมานะว่าใช้ปัญญา ๆ ปัญญาอะไรของเขา ปัญญาอย่างนั้น เพราะปัญญาอย่างนั้นมันไม่มีสมาธิ มันไม่มีการแยกแยะ จิตไม่มีเห็นอาการของจิต จิตไม่เป็นอิสระ

พลังงานอันนี้เห็นใหม่ ดุติ เวลาเขาต่อไฟเข้าบ้านใครก็แล้วแต่เห็นใหม่ เขาต้องต่อไฟเสร็จแล้วเขาถึงเดินไฟจากสายส่งเข้าสู่บ้านของตัว แต่ถ้าเขาเอาไฟเข้าแล้วต่อไปด้วยก็ช็อตตายหมด นี่ก็เหมือนกัน จิตมันสงบสงบอย่างไร มันปล่อยให้มันมีวาระที่ว่าเวลาจิตสงบเข้ามากิเลส

มันไม่เข้ามา มันก็ออกทำงานได้ ออกวิปัสสนาได้ เวลาจิตมันเสื่อมละ ถ้าจิตมันเสื่อมมันก็เสื่อมของมันไปเห็นไหม เวลาจิตเสื่อม เวลาที่วากิเลสกับธรรมต่อสู้กันในหัวใจ มันมีเหตุมีผลอย่างนี้ พอทำอย่างนี้ขึ้นมามันถึงมีราคาขึ้นมา ถ้ามันมีราคามันมีราคาจากหัวใจ มันมีราคาจากมรรค จากผลจากการประพฤติปฏิบัติของเรา

พระเหมือนกัน ดูลิ เวลาหลวงตาท่านว่าพระหายาก พระหายาก พระหายากมันหายากอย่างไร พระมันเต็มประเทศไทย พระจะเดินชนกันอยู่ที่นี่ แล้วพระองค์ไหนทาง่ายหายากละ มันก็ทาง่ายทั้งนั้น เพราะมันพระเหมือนกัน แต่ถ้ามีคุณธรรมในใจเห็นไหม มีคุณธรรมในใจ พระด้วยกันรู้จักก่อน พระที่อยู่ใกล้ชิดนั้นน่าจะรู้จักก่อน พระอยู่ใกล้ชิดสัมผัสกันทุกวัน ๆ เราอยู่กับหลวงตา หลวงปู่เจี๊ยะ มันมหัศจรรย์ มหัศจรรย์เพราะเราซึ่งสังเกต เรามหัศจรรย์สติของท่าน พูดเล่นพูดอะไรก็แล้วแต่นะ แต่สติของท่านนะเป็นไปไม่ได้เลยที่คนธรรมดาจะมีสติอย่างนั้น จะรู้เท่าทันรู้เท่าทันอย่างนั้น

แต่เวลาท่านพูดเล่น ๆ นี่ไง คนใกล้ชิดน่าจะรู้จักก่อน พระดีพระไม่ดีนี่คนใกล้ชิดน่าจะรู้จักก่อน ราคามีไม่มี นี่คนใกล้ชิดใช้ไหม แต่เวลาจริง ๆ แล้วในใจเรา มีค่าไม่มีค่าความลับไม่มีในโลก คนทำนะมันรู้ คนทำนี่รู้จักก่อน ฉะนั้นสิ่งนี้เห็นไหม ดูลิ วันนีวันสำคัญทางพุทธศาสนา พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ท่านเป็นพระอรหันต์ท่านถึงมีราคา อยู่ป่าอยู่เขานะ ท่านมีชื่อเสียงที่ไหน มีสื่อไหนไปเชิดชูท่าน ไม่มีเลย แต่ในใจของท่านเป็นพระอรหันต์

เวลาเป็นพระอรหันต์นะมีกตัญญูทุกตัว นี่ถึงบุญคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลามันทุกข์มันทุกข์ขนาดไหน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไปลงนะ ชฎิล ๓ ฟัน้องบูชาไฟอยู่นั้น บูชาไฟมันก็เกิดอภิญญา เจ้าชายสิทธัตถะเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเห็นถูกเห็นผิดมาแล้ว รู้ เวลาปฏิบัติพ้นจากทุกข์แล้วเอาวิธีการนั้นนะไปสอนชฎิล ๓ ฟัน้องนั้น

แล้วเวลาชฎิล ๓ ฟัน้องนั้นละทฎฐิเดิม ๆ แล้วมาประพฤติปฏิบัติ แล้วเวลามันพ้นทุกข์ เวลามันติดอยู่นะ บูชาไฟอยู่ มันจะเป็นผู้วิเศษขนาดไหนตนเองนะรู้ ในใจนี้รู้ ไม่มีค่าเลย แต่เวลามาฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาทิตตฯ เห็นไหม อาทิตตฯ พูดถึง มโนมิงปี นิพพินทะติ มโนสัมผัสเสปี นิพพินทะติ มโน ๆ ทั้งหมดเลยนะ แล้วมันมีค่าขึ้นมา มันมีค่ามาก พอมีค่ามากมันมีความกตัญญูทุกตัวที่ใจ จะไปกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยกัน ไม่ได้ ไม่ได้หมาย

คนที่มธรรมในหัวใจ ใครมีบุญมีคุณมันระลึกถึง เวลากรรมฐานเราเรียก “พ่อแม่ครูจารย์” พ่อแม่ครูจารย์องค์ไหนเลี้ยงดูเรามา เลี้ยงดูเราทั้งปัจจัยเครื่องอาศัย เลี้ยงดูเราทั้งหัวใจ

หัวใจนี้เลี้ยงดูยากมาก บัจจัยเครื่องอาศัยแม้แต่มราวาสเขายังทำทานได้เลย แต่ในหัวใจนี้ ในหัวใจใครจะซึ้งซึ้งถูกใจเราได้ละ ในหัวใจใครซึ้งซึ้งซึ้งติด เราเองเรายังไม่รู้ ต้องให้ครูบาอาจารย์ ซึ้งเห็นไหม เราถึงว่ามันไม่มีราคา ไม่มีค่า เพราะตัวเองไม่รู้จักราคา แต่ถ้าตัวเองมันรู้ราคาขึ้นมา เห็นไหม นี่มันรู้

สติขึ้นมามันยับยั้งหมดเลย เวลามันทุกข์แล้วมีสติปัญญาเท่าทันมันรู้แล้ว อ้อ มันผ่อนคลายได้ แล้วเวลาทำต่อเนื่องขึ้นไปมีสมาธิขึ้นมา มัน อ้อ มันมีความสุขได้ เวลาเกิดปัญญาขึ้นมา มันถอดมันถอนเห็นไหม กรรมดีมันใช้หนี้เวรหนี้กรรม ผลของวิญญูะ ใครสร้างบุญกุศลมาเห็นไหม ดุสิต พระโพธิสัตว์ถ้ายังไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ต้องเวียนว่ายตายเกิดตลอดไป

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันไม่ถอดไม่ถอนทำดีขนาดไหนมันก็เวียนว่ายตายเกิดไป มันต้องไปของมัน ใครจะปฏิเสธ ใครจะเชื่อไม่เชื่อ มันเป็นสิทธิ์ของคนๆ นั้น แต่ข้อเท็จมันเป็นแบบนี้ แต่เวลามันสำรอกมันคาย กรรมดีๆ นี่ไง กรรมดี ความดี นี่มรรค เวลามันถอดมันถอนขึ้นมา เห็นไหม แล้วใครเป็นคนรู้ละ มันเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันตสิฏฐิโก หลวงตาบอกเห็นไหม “ยกให้กับสันตสิฏฐิโก ยกให้กับความรู้จริงในหัวใจ” นี่มันรู้

ถ้ามันทุกข์มันรู้มันทุกข์ แล้วเวลามันถอดมันถอนมันรู้ของมัน แล้วเวลามันคาย มันเป็นจริงมันก็ต้องรู้ของมัน แล้วมันรู้แล้วไง รู้ถึงที่สุดเห็นไหม รู้จนทำลายภวาสวะทำลายภพ รู้จนไม่รู้อะไรเลย ไม่รู้ ไม่รู้อะไรแล้ว มันเป็นผลของวิญญูะ มันเหนือโลก มันเหนือวิญญูะ มันพ้นออกไปไม่รับรู้ เป็นเอกเทศ รู้จนไม่รับรู้อะไรเลย เป็นเอกเทศ แต่สมบูรณ์พร้อม สมบูรณ์พร้อม นี่มีราคา

พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ท่านมีคุณค่ามีราคาในใจของท่าน เราเป็นพระเหมือนกัน วันสำคัญทางพุทธศาสนา วันสำคัญเห็นไหม เราจะต้องเอาวันสำคัญนี้เป็นตัวตั้ง เป็นตัวตั้งใจ แล้วเราพยายามของเรา พยายามชวนชวาย มีกระทำของเรา ทำของเราให้ขึ้นมา ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต เราต้องการหัวใจของเราให้มีคุณธรรม ให้มีราคาสมกับความเป็นพระ พระเป็นผู้ประเสริฐแล้วมันประเสริฐจริงไหม ถ้ามันประเสริฐจริง หัวใจของเราต้องมีความจริง เอวัง

